

Nr 66

Utlåtande i anledning av väckta motioner om enskildas aktieförvärv i statsägda bolag.

(5:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ewerlöf m. fl.* (I: 124) och den andra inom andra kammaren av herr *Hjalmarson m. fl.* (II: 143), har hemställts att riksdagen måtte 1) besluta att aktierna i AB Statens skogsindustrier skall — med beaktande av önskemålet om största möjliga spridning — under budgetåret 1959/60 utbjudas till försäljning till ett pris som fastställs av en därtill utsedd värderingsnämnd, 2) besluta att de av staten från Trafik AB Grängesberg-Oxelösund förvärvade aktierna i Luossavaara-Kiirunavaara AB skall — jämväl med beaktande av önskemålet om största möjliga spridning — under budgetåret 1959/60 utbjudas till försäljning till ett pris som fastställs av en därtill utsedd värderingsnämnd, 3) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte utse ovannämnda värderingsnämnder samt underställa 1959 års höstriksdag de av värderingsnämnderna fastställda försäljningspriserna för godkännande.

Vidare har i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Per-Olof Hanson* (I: 235) och den andra inom andra kammaren av herrar *Wedén* och *Gustafsson* i Skellefteå (II: 296), hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa om en skyndsamt utredning rörande frågan i vilken utsträckning och under vilka former det kan vara lämpligt att försälja aktier i statsägda företag till enskilda köpare.

I fråga om motiveringen för de sålunda väckta förslagen får utskottet hänvisa till motionerna II: 143 och I: 235.

Utskottet. De i de föreliggande motionerna väckta frågorna om försäljning till enskilda personer av aktier i vissa statsägda bolag resp. om utredning rörande dylik försäljning har i anslutning till motionsyrkanden varit föremål för ställningstagande vid såväl 1957 års riksdag som 1958 års B-riksdag. Vid båda de nämnda tillfällena har utskottets majoritet avstyrkt väckta motioner om enskildas aktieförvärv i LKAB resp. i AB Statens skogsindustrier — jfr utskottets utlåtanden 1957: 112 och 1958: B 95 — och riksdagen har beslutat i enlighet härmed. Samtidigt har riksdagen avvisat reservationsvis framställda yrkanden att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa att den berörda frågan måtte bli föremål för prövning av 1953 års utredning angående de statliga företagsformerna.

När frågan nu återkommer finner sig utskottet kunna inskränka sig till att erinra om att utskottet vid de båda föregående tillfällena inte ansett tillräckliga skäl föreligga för att tillstyrka ett beslut av riksdagen om försäljning till enskilda av aktier i de båda ifrågavarande statsägda företagen. Vid denna frågas förnyade övervägande har utskottet inte funnit någon anledning att frångå sitt nämnda ståndpunktstagande. Utskottet har nämligen inte blivit övertygat om att den föreslagna åtgärden kan anses i det hela ändamålsenlig eller lämplig. Inte heller anser sig utskottet böra tillstyrka det nu föreliggande motionsyrkandet om en utredning rörande frågan i vilken utsträckning och under vilka former en försäljning av aktier i statsägda företag till enskilda köpare lämpligen kan ske.

I enlighet med det anförda hemställer utskottet,

att motionerna I: 124 och II: 143 samt I: 235 och II: 296 icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 17 april 1959

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Närvarande: se under utlåtandet nr 64.

Reservationer

1) av herrar *Birke, Skoglund* i Doverstorp, *Cassel* och *Bohman*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 4, som börjar med »När frågan» och slutar med »kan ske», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Den i motionerna väckta frågan om försäljning till enskilda personer av aktier i statsägda bolag har för varje år fått allt större aktualitet. Det är ur allmänna synpunkter angeläget, att sparandet i vårt land ökar och att möjligheter till värdebeständiga sparformer skapas. Därvid bör även aktieförvärv komma i fråga, icke minst därför att sparandet därigenom direkt kommer produktionen till godo. Genom aktieförvärv ökas dessutom intresset och förståelsen för behovet av stegrade produktiva insatser av vårt lands näringsliv. Aktieförvärv möjliggör en ur allmänna demokratiska synpunkter betydelsefull breddning av det personliga ägandet och medansvar i produktionen. Ett utbud av de stora statsägda företagens aktier skulle vara ägnat att öka den svenska aktiemarknadens nu relativt sett begränsade omfång.

Förståelsen för här angivna synpunkter har i vida kretsar av vårt folk blivit allt större. Åtgärder bör därför snarast vidtagas i syfte att i lämpliga

former utbjuda statsägda företags aktier. Vissa problem kan givetvis aktualiseras i samband därmed. Såsom föreslås i motionerna I: 235 och II: 296 kunde dessa frågor i och för sig vara förtjänta av en utredning. I motionerna I: 124 och II: 143 åsyftas emellertid allenast försäljning av aktierna i LKAB och AB Statens skogsindustrier, förslag som varit föremål för behandling vid såväl 1957 års riksdag som 1958 års B-riksdag. Såsom anföres i nämnda motioner har liknande försäljningsåtgärder vidtagits i andra europeiska länder, nu senast i Väst-Tyskland. Erfarenheterna från den där verkställda försäljningen av aktierna i företaget Preussag har varit mycket tillfredsställande; intresset för aktieförvärv överträffade i själva verket de djärvaste förväntningarna.

Under sådana omständigheter anser utskottet, att de av staten från Trafik AB Grängesberg-Oxelösund förvärvade aktierna i LKAB samt aktierna i AB Statens skogsindustrier redan under nästa budgetår bör utbjudas till försäljning till det pris som fastställs av en särskilt utsedd värderingsnämnd. De erfarenheter som därvid vinnes bör läggas till grund för kommande beslut om försäljning av aktierna i andra statsägda företag. Den i motionerna I: 235 och II: 296 begärda utredningen om utsträckningen och formerna för dylik försäljning bör under sådana förhållanden anstå, i varje fall i avvaktan på resultatet av den första försäljningen.»

dels ock utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 124 och II: 143 samt med avslag å motionerna I: 235 och II: 296,

1. besluta att aktierna i AB Statens skogsindustrier skall — med beaktande av önskemålet om största möjliga spridning — under budgetåret 1959/60 utbjudas till försäljning till ett pris, som fastställs av en därtill utsedd värderingsnämnd,

2. besluta att de av staten från Trafik AB Grängesberg-Oxelösund förvärvade aktierna i Luossavaara-Kiirunavaara AB skall — jämväl med beaktande av önskemålet om största möjliga spridning — under budgetåret 1959/60 utbjudas till försäljning till ett pris som fastställs av en därtill utsedd värderingsnämnd,

3. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte utse nämnda värderingsnämnder samt underställa 1959 års höstriksdag de av värderingsnämnderna fastställda försäljningspriserna för godkännande.»

2) av herrar *Ivar Johansson, Sundelin, Pålsson, Axel Johannes Andersson, Jacobsson, fröken Elmén, herr Nihlfors, fröken Vinge* och herr *Gustafsson* i Kårby, vilka ansett att

dels det stycke av utskottets yttrande på s. 4, som börjar med »När frågan» och slutar med »kan ske», bort ha följande lydelse:

»Enligt utskottets mening kan de skäl som anförts i de nu föreliggande

motionerna i och för sig anses tala för en omprövning av den ståndpunkt riksdagen de båda föregående åren intagit till frågan om enskildas aktieförvärv. Utskottet finner sig emellertid inte kunna tillstyrka ett beslut av riksdagen i enlighet med yrkandet i motionerna I: 124 och II: 143. Utskottet anser nämligen, i anslutning till den i motionerna I: 235 och II: 296 hävdade uppfattningen, att före ett slutligt ståndpunktstagande till det framställda förslaget en utredning av frågan bör företagas. En sådan utredning torde kunna väntas medföra en allsidig belysning av alla de faktorer som är av betydelse för bedömningen av ett spörsmål sådant som det här föreliggande, bl. a. med avseende å sammansättningen av det aktieägar klientelet och lokaliseringen av företagets verksamhet. I dessa och andra för frågans behandling betydelsefulla hänseenden vill utskottet erinra om vad som från olika håll anförts vid remissbehandlingen av de vid 1957 års riksdag väckta motionerna i ämnet (jfr bilaga till utskottets utlåtande 1957: 112). Utskottet finner sig böra förordna en åtgärd av nu angiven innebörd.»

dels ock utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 235 och II: 296 samt med avslag å motionerna I: 124 och II: 143, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning av frågan om försäljning till enskilda av aktier i statsägda företag.»

3) av herr *Rubbestad*.